

HISTORIEN

I gyldent solbeskinnede billeder kommer vi ind i en hyggelig kro. En kvindestemme fortæller os, at kroen hedder 'Blinkende lygter', og at man ind i mellem kommer til et sted, hvor man aldrig har været før, men hvor de (de fire venner) altid har hørt til ... Kameraet flyver op, vi ser stråtag og Dannebrog.

Scenen skifter til en regnvåd kaj i København. Fire mænd – lederen Torkild, psykopaten Arne, den coke-sniffende Peter og den barnlige Stefan – venter på en lastbil med smuglersmøger. Endelig kommer den, men lastrummet indeholder ikke de bestilte Prince, det er fyldt med Grøn Look! Arne banker chaufføren, de andre er opgivende – endnu en misforståelse.

Bandlederen Torkild har fyrreårs fødselsdag. Han er træt af sit liv. Kæresten forlader ham midt under den romantiske middag, hun gider ikke længere vente på, at han tager sig sammen og bliver et almindeligt menneske. Da han kommer hjem, er han tæt på at skyde vennen Peter i forskrækkelse over et surpriseparty. Fødselsdagsgaven – et AK-47-maskingevær – overrækkes med den begejstrede begrundelse, at det var den våbentype, der blev brugt i et attentat mod Det Hvide Hus. Under et toiletbesøg får Torkild bank af bagmanden Færingens håndlangere. Han skylder færingen penge og tvinges til at begå et kup samme nat – på sin fødselsdag! Torkild har fået nok, han vil ændre sit liv.

Foto: Rolf Konow

Muligheden kommer, da han opdager, at den kuffert, banden har stjålet til færingen, indeholder fire millioner kroner. Banden beslutter at stikke af til Barcelona. De kommer kun lidt syd for Fredericia, inden bilen bryder sammen, og de må søge ly i en forladt og stærkt forfalden kro i skoven. De beslutter sig for at blive, i hvert fald i nogen tid, for Peter er blevet såret under kuppet og har brug for hvile. Snart stifter de bekendtskab med to af de lokale originaler: en stærkt alkoholiseret læge, der tilser Peters sår, og den racistiske jæger Alfred, der interesseret følger med i deres bestræbelser på at åbne kroen. Tiden går, og det langsomme tempo og indespærrede liv går efterhånden vennerne på nerverne.

Men gradvis ændrer tilstanden sig. Torkild er efterhånden fast besluttet på at kvitte gangsterne og køber den forladte kro, en bil og "for 8500 kroner dansk kultur". Han vil være krovært og have et almindeligt liv, men det bliver alligevel ikke ham, der først finder roen og slår rødder i den danske muld.

Da coken slipper op, tvinges Peter på en kold tyrker, og manden forvandles til en blid dreng, der finder en faderfigur i den alkoholiserede læge. Han oplæres i øldrikningens ædle kunst og lærer filosofien bag jordkølede bajere: "Det er dybden, der er afgørende. Enhver må finde sin egen." At det er psykopaten Arne, der nu står for tur, er overraskende, men også han finder nyt livsindhold. Efter i raseri at have forladt vennerne provokeres han af en kos vedholdende blik og skyder den. Den lokale jæger kommer farende, men snart finder de sammen i en fælles eufori i nedskydningen af store dyr, og gennem en lang nat i bålets skær opdager Arne jagtens glæde.

Stefans kæreste, den ulideligt skræppende Hanne, der lider af en enestående mangel på situationsfornemmelse, er også ankommet til skjulestedet. Hun er gravid og insisterer på at få Stefan med sig hjem. De to oplever højlydt lykke, mens Torkild efterhånden er isoleret i gruppen, hvis andre medlemmer har fundet meningen med livet og nye soulmates. Men venskabet sejrer til sidst, Stefan forlader sin Hanne, og alle finder de en ny plads i den danske idyl. Alt er dog lige ved at gå op i røg, for færingen har sporet de fire og dukker pludselig op med sine håndlangere. Netop som alt håb synes ude, dukker de to lokale originaler op og mejer gangsterne ned til tonerne af Gershwins 'Rhapsody in Blue'.

Nu kan vennerne være sammen i deres hyggelige kro 'Blinkende lygter'.

Foto: Rolf Konow

MADE IN DENMARK

'Blinkende lygter' er en dansk film. Det er vi ikke i tvivl om, når vi ser den: Den foregår i Danmark, og skuespillerne taler dansk. Men ser vi nærmere på filmen, er billedet mere nuanceret. 'Blinkende lygter' indeholder på den ene side noget, vi normalt forbinder med amerikanske film, og på den anden side er den umiskendeligt dansk, når den giver en ironisk beskrivelse af det, man kunne kalde "danskhed", altså det, der gør os til danskere.

Inspirationen fra amerikansk filmkultur kan vi især se i filmens overordnede struktur, altså måden den fortælles på, og de **personer**, der fortælles om. Vi møder i filmen fire venner, der er kriminelle og hinandens et og alt. Det er en mandeverden, hvor kvinder ikke har adgang. Det er mænd, der bærer våben med samme selvfølgelighed, som de bærer underbukser. Den slags mænd kender vi især fra amerikanske gangsterfilm eller "buddy-movies", vennefilm der altid viser mænds venskaber som det vigtigste for dem. Vi kender det også fra **westerns**, der er den anden **genre**, filmen er inspireret af. I westerns drager lovløse mænd ofte – mere eller mindre frivilligt – til "grænselandet" og ud i ødemarken, hvor de møder lokale originaler og finder en mening med livet. I 'Blinkende lygter' bliver "grænselandet" helt bogstaveligt, for de fire venner ender tæt på den tyske grænse i Sønderjylland. Gangsterfilm og westerns er gammelkendte amerikanske genrer, mens filmens brug af tegneserieagtig voldshumor er et ligeså amerikansk fænomen, men af nyere dato. Det er hentet fra den amerikanske instruktør Quentin Tarantino, idet det var hans film 'Pulp Fiction', som for alvor startede en bølge af ironiske, voldshumoristiske film. Man kan altså sige, at måden, filmen fortælles på, og de personer, den fortæller om, er stærkt inspireret af amerikansk filmkultur.

Alligevel er det en meget dansk film, og det opdager vi allerede i første **scene**, hvor vi i solbeskinnede billeder møder de fire venner i kroen. Udenfor blæfrer Dannebrog i vinden, bøgen er sprunget ud, her oses af dansk hygge. Men hvad er det at være dansk? Det giver filmen mange forskellige bud på. Torkild køber for eksempel en kasse med "for 8500 kroner dansk kultur". Den indeholder blandt andet de samlede afsnit af tv-serien 'Matador', som vennerne ser aften efter aften, og desuden bøger af Karen Blixen og H.C. Andersen. En dag finder Stefan en digtsamling af Tove Ditlevsen (som vennerne tror er en mand ved navn Ove Ditlevsen ...). Alt sammen "dansk kultur".

Foto: Rolf Konow

Vi møder også danskerne og danskheden på andre måder i filmen. Især er de to lokale originaler, en alkoholiseret læge og en skydeglad jæger, som taget ud af en dansk folkekomedie, men i 'Blinkende lygter' er de mere end det. De er også en slags spejlbilleder af de kriminelle outsiders, billeder af hvad, vi synes, er helt okay og accepteret, men måske ikke så forskelligt fra det, vi ikke synes, er i orden.

Lægen bliver ven med Peter. Peter er narkoman, han sniffer coke, og det er ulovligt. Lægen drikker elefantbajere, han er alkoholiker, og det er lovligt. Da lægen lærer Peter at drikke i stedet for at tage coke, bliver Peter en "rigtig dansker". Jægeren nyder at skyde dyr, han er også racist, i hvert fald af ord, for han har (så vidt vi ved) aldrig handlet racistisk. Jægeren bliver ven med Arne og lærer ham at nyde at skyde dyr i stedet for mennesker. Det er ulovligt at skyde mennesker, men lovligt at skyde dyr. Arne bliver en "rigtig dansker".

- **Skriv en liste over de ting i filmen, som repræsenterer Danmark og dansk kultur, og de der repræsenterer amerikansk kultur.**
- **Hvorfor blander 'Blinkende lygter' amerikanske og danske træk? Er det noget, I lægger mærke til? Prøv at finde eksempler på andre typer kultur fx musik, hvor amerikanske og danske elementer blandes.**
- **'Matador', Karen Blixen og H.C. Andersen – er det dansk kultur? Hvad er dansk kultur i jeres øjne?**
- **Den danske kernefamilie møder vi i filmens barndomsskildringer. Er det en typisk dansk familie, er der noget, I kan genkende, og noget, I slet ikke kan genkende?**
- **I den sønderjyske skov møder vi jægeren og lægen, det lille samfunds to outsiders. Det bliver dem, der hjælper den voldelige Arne og narkomanen Peter med at falde til i det lille samfund. Hvilke ligheder og forskelle er der på Arne og jægeren, og på Peter og lægen? Repræsenterer lægen og jægeren noget mere dansk, end Arne og Peter gør? Hvordan skildrer filmen Danmark**

og danskhed? Prøv at opstille en liste over de positive og negative sider af filmens billede af danskhed. Er I enige i filmens skildring?

- Da Torkild har indkøbt kassen med dansk kultur, siger han, at fremover hedder det ikke "fuck" og "luk røven", men "sørens da også" og "hold bøtte", ligesom man skal hilse med et "halløjsa". Er det særlig dansk kun at bruge danske ord? Bruger I selv amerikanske ord, når I taler? Hvilke og hvorfor? Kan man overhovedet tale om, at det at være "dansk" er noget særligt?

Foto: Rolf Konow

BLINKENDE LYGTER – ORDBILLEDER OG FILMBILLEDER

'Blinkende lygter' bliver navnet på de fire venners kro dybt inde i en sønderjysk skov. Navnet finder de på, da Stefan, rørt til tårer, læser et digt op med titlen 'Blinkende lygter'. Det er skrevet af Tove Ditlevsen (som vennerne tror, er en mand ved navn Ove Ditlevsen), og dette digt har også givet filmen sin titel. Man kan derfor med god ret sige, at digtet har betydning i forhold til filmens fortælling.

- **Begynd denne opgave med at læse Tove Ditlevsens digt.**

Et digt skaber stemninger og billeder, når vi læser det. Når et filmmanuskript bliver omsat til film, er det på mange måder det samme, der sker: En instruktør og en fotograf sætter billeder og stemninger på manuskriptets ord. Men hvor digtets korte form og meget betydningsfulde ordvalg forsøger at indfange essensen af noget (det kan for eksempel være en følelse, en stemning eller en hændelse), må en filmfortælling folde sig ud. Vi må have alle "mellemregningerne" for at forstå, hvorfor personerne handler, som de gør. Det er først bagefter, når vi har set filmen, at vi igen kan koge den ned til en essens, så vi med få ord kan sige, hvad filmen handlede om, og hvilken stemning den bragte os i.

Billederne og **musikken** er med til at skabe filmens stemning, og det er måske her, at den er tættest på digtets brug af ord. **Farverne, lyset og billedernes opbygning** skaber sammen med filmens musik en tone, der arbejder sammen med historien.

I 'Blinkende lygter' er der flere forskellige billedudtryk, som arbejder sammen: Vi ser i filmens begyndelse solbeskinnede sommerbilleder fra kroen og regnvåde billeder fra København. Men det meste af filmen udspiller sig i et stemningsfuldt vinterlandskab i den sønderjyske skov i **kolde og mættede farver**.

- **Forsøg at skrive ned ganske kort, hvad digtet handler om, hvilken stemning det bringer sin læser i, og hvilke billeder det skaber.**
- **Gør nu det samme med filmen på to-tre linjer: Hvad er dens tema, hvilke stemninger findes, og skifter de igennem filmen? Tænk også her på filmens billeder, se eventuelt på de billeder, som er gengivet i dette materiale. Sammenlign nu de to lister – står der det samme? Er der bestemte scener, som passer bedst sammen med digtet?**
- **Tove Ditlevsens digt er fra 1947 og har således mere end halvtreds år på bagen. Har forskellen i "alder" betydning for de to beskrivelser af en ulykkelig barndom?**
- **Hvordan spiller forskellen mellem en filmfortælling og et digt ind? Hvordan bruger filmen årstiderne til at fremhæve forskellige stemninger.**

Foto: Rolf Konow

Da vi møder Torkild, Stefan, Arne og Peter, er de voksne. Men i løbet af filmens fortælling tages vi fire gange med tilbage i historien og får et billede af mændenes barndom:

Lederen Torkild, hvis far hængte sig i æbletræet, da Torkild ikke respekterede hans tre æbler. Narkomanen Peter, der blev låst inde i et skab med en karton cigaretter med besked på ikke at komme ud, før han havde røget dem. Voldsmanden Arne med den voldelige far stikker af efter indirekte at have forårsaget en kammerats selvmord. Og endelig møder vi den barnlige Stefan, hvis forstyrrede familiemedlemmer slet ikke er i stand til at tale med hinanden.

Tilbageblikkene ser ikke ud som resten af filmen, de virker ikke særligt realistiske. Der er noget absurd over både historier, spillestil og billeder – næsten som en drøm. Det bliver dels understreget af, at historierne er fortalt efter samme mønster: Drengene undertrykkes, nogen dør, drengene flygter. Dertil bliver det til dels understreget af et symbol, der går igen i alle historierne: en cirkel med et kors eller kryds i midten. I Torkilds, Arnes og Stefans historier udgør korset en stor vinduesramme i familiernes huse, mens det i Peters historie er vinduet i det skab, hvor han er låst inde.

Man kunne måske sige, at tegnet er en slags metafor for noget i historien, lidt ligesom digte bruger metaforer, altså omskriver noget fremfor at fortælle det ligeud. Man kunne sige, at vi tydeligst genfinder digtet 'Blinkende lygter' i barndomsbeskrivelserne, både i den funktion, de har for personkarakteristikken af de fire venner, og i deres drømmeagtige stil, der først og fremmest skal fremkalde stemninger.

- **Diskutér, hvilken funktion barndomsbeskrivelserne har for filmens historie – hvorfor er de med i filmen? Hvordan skildrer de barndommen og dens betydning for vores videre liv? Hvordan passer det sammen med det, digtet 'Blinkende lygter' handler om? Hvorfor er netop disse scener fortalt i en anden stil end resten af filmen? Hvordan fortælles scenerne i forhold til den måde digte eller eventyr fortælles på, er der ligheder? Hvad betyder tegnet, hvad kunne det forestille, og hvorfor går det igen? Er der andre ting, der går igen?**

Da Stefan læser digtet, bliver han så berørt, at han begynder at græde. Han læser digtet op for de andre, der ligesom ham berøres af det, og derfor beslutter han at opkalde kroen efter det.

- **Hvorfor bliver Stefan så berørt, da han læser digtet op? Hvorfor reagerer de andre, som de gør?**
- **Ændres jeres opfattelse af filmens personer og historie sig, når I læser digtet? Forklar hvorfor eller hvorfor ikke?**
- **Hvorfor har Anders Thomas Jensen kaldt sin film 'Blinkende lygter'?**

Foto: Rolf Konow

VOLD FOR SJOV

'Blinkende lygter' er en gangsterkomedie. Den handler altså om kriminelle gangstere og deres rå liv, men gør det på en sjov måde. Den slags film kaldes ofte film i "Tarantino-traditionen", fordi den amerikanske instruktør Quentin Tarantino i sin film 'Pulp Fiction' viste rå voldscener, som vi måske ikke så meget skulle forskrækkes eller ækles over, men snarere grine af.

Blandingen af vold og humor i 'Blinkende lygter' var det, der skabte mest debat ved filmens premiere, og det har denne cocktail faktisk altid gjort, for det er på ingen måde en ny idé. I de gamle 'Gøg og Gokke'-film fik den tynde Gøg tit og ofte et dunk i hovedet af sin tykke ven Gokke – og det var sjovt. I tegnefilmene 'Tom & Jerry' handler hele morskaben om, hvordan de to piner hinanden. Det fik i sin tid kritikere til at foreslå, at filmene skulle være forbudte for børn! Det blev de nu ikke, og i tegnefilmernes verden bliver figurerne rask væk savet over, banket flade eller sprængt i luften under megen morskab.

Man kunne måske sige, at det nye er realismen og blodigheden af den humoristisk mente vold. Mens figurerne i de gamle film sjældent blødte eller døde af voldsomhederne, så mangler der hverken blod eller lig i de nyere film som fx 'Pulp Fiction', 'I Kina spiser de hunde', 'Snatch' eller 'Blinkende lygter'. Det er måske netop det, der falder kritikerne for brystet. I hvert fald var netop volden et gennemgående tema i mange anmeldelser af filmen.

Bo Green Jensen (Weekendavisen, 3.11.2000) skrev bl.a.: "I Blinkende lygter må Gråbøl igen holde for. Søren Pilmark slår hende i ansigtet, hårdt og med knyttet hånd, da han ikke længere kan holde lyden af hendes stemme ud. I salen har vi det ligesådan, og det udløser forudsigelig jubel, da hejren hamres til tavshed. Men egentlig var man helst fri for at grine. Det er en ubehagelig humor, og latteren er en betinget refleks."

I Århus Stiftidende var det scenen, hvor Arne skyder en ko (der også i virkeligheden blev skudt), som provokerede anmelderen Claus Christensen. Han kaldte den "en skamplet" og skrev: "Koblingen af vold og vittigheder og dansk råhygge er naturligvis provokerende. Vi har hver især vores egen moralske grænse for galskaben, men nedskydningen af en ko på klos hold, (nej, det er ikke et filmtrick) burde en ansvarlig producent have forhindret."

Foto: Rolf Konow

I en analyse af filmen i tidsskriftet EKKO blev ko-nedskydningen også fremhævet, og Mette Damgaard-Sørensen skrev videre: " ... I det hele taget har 'Blinkende Lygter' et problematisk forhold til brugen af vold, der især hænger sammen med, at den i enkelte scener er doseret forkert: Den er unødigt brutal i forhold til den effekt, den skal fremkalde." I Berlingske Tidende var anmelderen Ebbe Iversen begejstret for filmen, men tog forbehold for volden: "...for nogle tilskuere vil det givetvis dæmpe fornøjelsen, at humoren med jævne mellemrum afbrydes af brutal vold, mest ubehagelig i Arnes vilde mishandling af en polsk smuglerchauffør og mest tarantinosk i en absurd scene, hvor Færingens bande mejes ned med en maskinpistol til tonerne af Gershwins 'Rhapsody in Blue'. Man behøver ikke være specielt sart for sagtens at kunne have undværet disse grove indslag i en ellers overvejende munter film."

Men andre anmeldere fandt volden uproblematisk. Kristeligt Dagblads Palle Schantz Lauridsen sluttede fx sin anmeldelse med ordene: "Filmen rummer en del vold. Men den er af den udvendige staffages og den overdrevne og afvæbnende karikatur slags, hvilket kun gør filmen endnu sjovere."

Anders Thomas Jensen forsvarede brugen af vold i flere interviews. En uge før filmens premiere blev han interviewet af journalist Morten Sabroe i Politiken (d. 21.10.2000) under overskriften 'Mord på mennesker og dyr'. Hele interviewet handlede om filmens brug af vold, og Anders Thomas Jensen sagde bl.a.: "Jeg nægter at tro, at folk bliver mere voldelige af at se en voldsfilm. Man bliver jo heller ikke mere kærlig af at se en kærlighedsfilm. Det er skægt, at man griber så meget fat i det med den fysiske vold. Der har altid været vold i kunst. Shakespeares stykker er fulde af vold, det har ingen hidset sig op over." Da han bliver spurgt, om ikke især figuren Arne er unødigt voldelig, svarer han: "Der er den udvikling, han gennemgår, med at han skal lære at slå dyr ihjel i stedet for at slå mennesker ihjel. Der skal være meget voldeligt omkring ham. Jeg kan enormt godt lide den scene med glasset, hvor han flipper ud. Den og scenen med koen er den stærkeste vold. Man er lullet ned i sædet og sidder og hygger sig, og så kommer det der udbrud af vold. Scenen med koen har den effekt, at man tænker: 'Det gør han ikke!' Og så gør han det." Anders Thomas Jensen forsvarede også i interviewet, at man havde valgt at skyde koen i virkeligheden: "Det er jo en dyrlæge, der skyder den. Det snakkede vi meget om. Der bliver dræbt, jeg ved ikke hvor mange tusinde kører om

dagen i Danmark. Om vi kørte en tur i skoven og skød den og hængte den på en stude. Det var det samme. Det foregik efter alle forskrifter. Det var hårdt alligevel. Også for mig, for jeg har aldrig set så stort et dyr dø, og det var der mange på holdet, der ikke havde."

Til journalist Morten Dürr i Børsen 27.10.2000 forklarede Anders Thomas Jensen, hvorfor han synes, at voldscenerne er morsomme: "Jeg kan godt lide dén form for humor, fordi den er så ekstrem. Jeg har altid syntes, at ekstreme figurer og ekstreme situationer er god humor, og heldigvis har jeg næsten kun fået positive reaktioner på det. Selvfølgelig er der nogle, som vil gå ind i en diskussion om vold på film, men det er en forældet diskussion. (...) Der er jo ingen, som tror, at voldsscenerne viser virkeligheden, og folk forstår, at de er ment humoristisk. Blinkende lygter portrætterer fire mænd, som er nogle hårde fyre. Og en del af deres univers er at være voldelige, derfor er det med i filmen. Du kan heller ikke lave en film om en sanger uden at se ham synge. Og at volden er brugt på en måde, så man griner af den, det har jeg ikke noget problem med."

- **Hvordan reagerede I selv på voldscenerne?**
- **Er der forskel på, hvordan de forskellige voldsscener virker – er nogle mere morsomme end andre?**
- **Tænk på scenen, hvor Søren Pilmark giver Sofie Gråbøl en lige højre. Hun sidder forvirret tilbage med en lille stribe blod ud af næsen. Forestil jer, at hun i stedet havde siddet med en brækket næse og to tykke stråler blod ud af næseborene. Ville scenen så have været ligeså sjov? Hvad ville forskellen have været?**
- **I filmen ser vi en ko blive skudt. Den blev skudt i virkeligheden. Er det i orden? Ændrer det jeres opfattelse af scenen, når I ved, at koen faktisk blev skudt? Hvorfor/hvorfor ikke?**
- **Arne er filmens stjernepsykopat, det er ham, som oftest går amok. Han bliver ven med den lokale jæger, der elsker at skyde dyr. Diskutér forskellen på de to – er den ene mere voldelig end den anden? Er én slags vold mere i orden end en anden slags? Hvorfor/hvorfor ikke?**
- **I Arnes barndomsscene ser vi, at han er blevet slået som barn. Bliver man voldelig af at blive udsat for vold?**
- **Del gruppen op i to, der indtager henholdsvis kritikerens og forsvarerens rolle. Læs evt. argumenterne for og imod igen. Overskriften på diskussionen er: Er det i orden at vise vold for sjov, er der en grænse, og hvor går den i givet fald? Inddrag gerne andre film, I har set, i diskussionen.**